

Wspomnienie, w setną rocznicę urodzin, Boczkowski Feliks (1909-1942), mgr praw i ekonomii

Chłopak ze wsi, radca z Warszawy, więzień z Oświęcimia – w pamięci naszej

Zdjęcie 1 – Lata trzydzieste XX wieku. Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Urodził 10 lipca 1909 roku w Grabowcu, syn Władysława i Zofii. Absolwent 7-klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Grabowcu w 1923 roku. Następnie ukończył Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Hrubieszowie w 1928 roku. Studiował w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie i równolegle na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie.

W 1934 roku, po ukończeniu studiów, został zatrudniony w Ministerstwie Skarbu na stanowisku starszego radcy. Doskonale znał język angielski, francuski, niemiecki i włoski. 12 października 1937 roku uzyskał patent oficerski, zostaje mianowany na podporucznika rezerwy w korpusie oficerów piechoty. W związku ze zmianą statutu organizacyjnego Ministerstwa Skarbu, 31 marca 1939 roku jako kontr. referendarz w Ministerstwie Skarbu, zostaje przeniesiony do Departamentu Budżetu i Majątku Państwa tym samym ministerstwie. Jego karykatura znalazła się w „Albumie Karykatur Ministerstwa Skarbu” wydanym w 1939 roku przez karykaturzystę o pseudonimie Jotes¹.

Brał udział w kampanii wrześniowej, po jej zakończeniu wrócił do Grabowca. W listopadzie 1939 roku nawiązał współpracę z SZP i został pierwszym komendantem SPZ a następnie ZWZ na terenie gminy Grabowiec. Przygotowywał gazetki² w oparciu o nasłuch zagranicznych stacji radiowych, który odbywał się u Stanisława Derkacza³. 17 kwietnia zostaje aresztowany przez Niemców i wywieziony do Hrubieszowa, gdzie był więźniem do 23 kwietnia 1941 roku. Następnie zostaje wywieziony na Majdanek (23.04.1941-23.05.1941) i na końcu do Oświęcimia (przywieziony 24 maja 1941 roku transportem z Lublina⁴). Został zarejestrowany pod numerem 16244 jako więzień „P.Pole”⁵. Z obozu wysłał co najmniej dwa listy, po niemiecku, do ojca. Ponadto z obozu wysłał list z ostrzeżeniem do Jana Pawelca w Grabowcu. Z ostrzeżenia część członków ZWZ nie skorzystało i podzieliło jego los. Ojciec jego otrzymał od komendanta obozu krótką ale wstrząsającą informację, że jego syn stracił życie („Sohn Feliks heute in Konzentrationslager Auschwitz verstorben. Der Kommandant”).

¹ Właściwie Jerzy Szwajcer, 1892-1967.

² Gazetki pisała na maszynie nauczycielka Irena Poganowska a roznosili: Piotr Wysocki (uczeń gimnazjum), Jerzy Wójtowicz (syn nauczyciela Leona), Franciszek Boczkowski (brat Feliksa).

³ Kierownik szkoły w Grabowcu.

⁴ Pisemna informacja Państwowego Muzeum w Oświęcimiu, 08.11.1958.

⁵ Polak - Polityczny (Pisemna informacja Państwowego Muzeum w Oświęcimiu, 08.11.1958).

Rodzeństwo: Franciszek (lekarz weterynarii), Leon (rolnik, zginął w czasie wojny), Regina (lekarz medycyny), Stefania (lekarz dentysta).

Zmarł 8⁶ września (lub 17⁷ września) 1942 roku w Obozie Zagłady w Oświęcimiu.

Zdjęcie 2 – Rok 1931. Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 3 – Rok? Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

⁶ „Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau”: <http://www.auschwitz-muzeum.oswiecim.pl/> (wersja z dnia 01.11.2007).

⁷ Na tablicy nagrobnej widnieje data śmierci: 17 września 1942 roku.

Zdjęcie 4 – Rok 1936. Warszawa. Feliks Boczkowski z Marią de Roche⁸ (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 5 – Rok 1936 (około). Szkoła podchorążych. Feliks Boczkowski – w drugim rzędzie od góry, pierwszy od lewej (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

⁸ Po mężu Maria Wójczykowa, później zamieszkała w Krakowie.

Nr. 49/1937.

PATENT OFICERSKI

Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych stwierdzający, iż
 Pan **BOCZKOWSKI FELIKS** urodzony dnia **10 LIPCA 1909 R.**
 posiada przyśposobienie wojskowe i zalety właściwe powołaniu oficera,
 oraz mając przeświadczenie, że wszędzie i zawsze okaże się godnym
 stopnia oficerskiego i żołdów będzie wszystko poświęcić

KU DOBRU i CHWALE OJCZYZNY

mianuję go podporucznikiem rezerwy
 w korpusie **OFICERÓW PIECHOTY** ze starszeństwem
 od dnia **1 STYCZNIA 1937 R.** z kolejnością **49.**

Warszawa, dnia **12 PAŹDZIERNIKA 1937 R.**

Minister Spraw Wojskowych
Kasprzycki

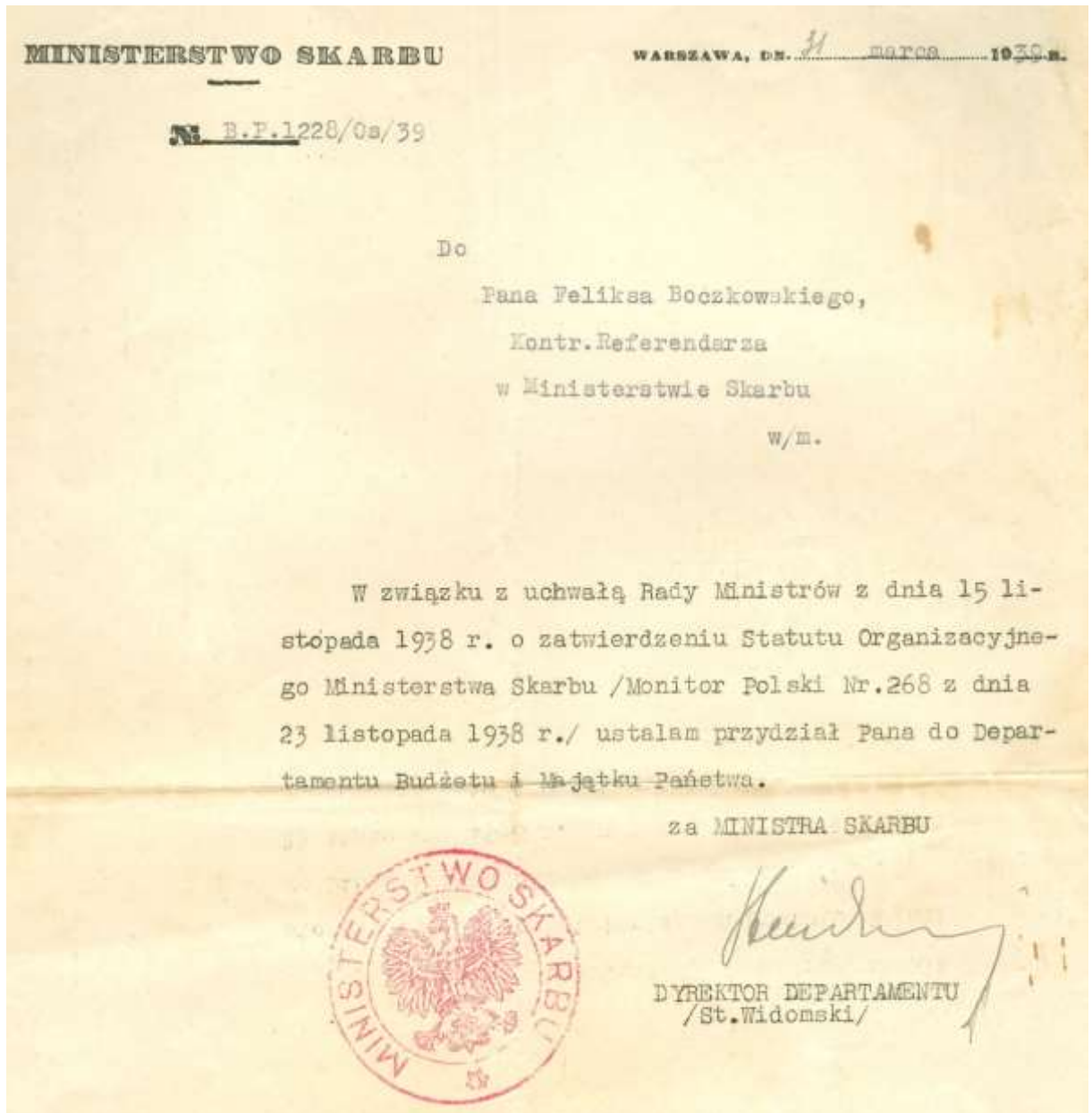
Szef Biura Personalnego
 Ministerstwa Spraw Wojskowych

Muszyński

Prezydent Rzeczypospolitej

Mościcki

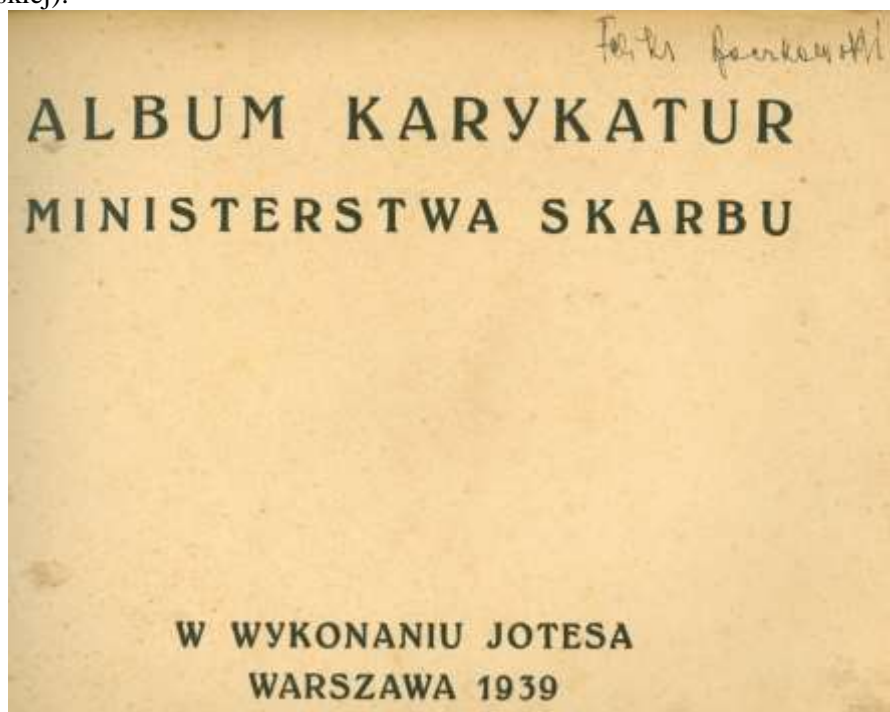
Dokument 1 – Rok 1937, 12 października. Patent oficerski dla Feliksa Boczkowskiego (dokument ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dokument 2 – Rok 1939, 31 marca. Nowy przydział obowiązków dla Feliksa Boczkowskiego (dokument ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 6 – Rok 1939. Karykatura Feliksa Boczkowskiego autorstwa Jotesa (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 7 – Rok 1939. Strona tytułowa Albumu Karykatur Ministerstwa Skarbu (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 8 – Rok 1939. Strona z Albumu Karykatur Ministerstwa Skarbu, karykatury pracowników Departamentu III Ministerstwa Skarbu (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 9 – Rok 1940. Grabowiec. Od lewej stoją: Jadwiga Koprowska, Stefania Boczkowska, Zygmunt Kołodyński, Regina Boczkowska, Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 10 – Rok 1940. Grabowiec. Od lewej stoją: Feliks Boczkowski, Stefania Boczkowska, Regina Boczkowska, Zygmunt Kołodyński, Stanisław Derkacz; siedzi Jadwiga Koprowska (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 11 – Rok 1940. Grabowiec. Od lewej stoją: Feliks Boczkowski, Stanisław Derkacz, Stefania Boczkowska, Jadwiga Koprowska. Od lewej siedzą: Regina Boczkowska, Zygmunt Kołodyński (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 12 – Rok 1941. Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Zdjęcie 13 – Rok 1941. Feliks Boczkowski (zdjęcie ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Konzentrationslager Auschwitz

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut lesbar mit Tinte geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe. Briefumschläge müssen ungefüllt sein. In einem Briefe dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pfg. begelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschlagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Briefe dürfen als Postkarten nicht

Absender:

Meine Anschrift: *Lehrschüler Polak*

Name: *Boczkowski Felix*

geboren am: *10.7.1909 K.-d.-Buschstraße 075
Block 2, Stubbe 2, Postamt 2*

Gel.-Nr. *16.244*

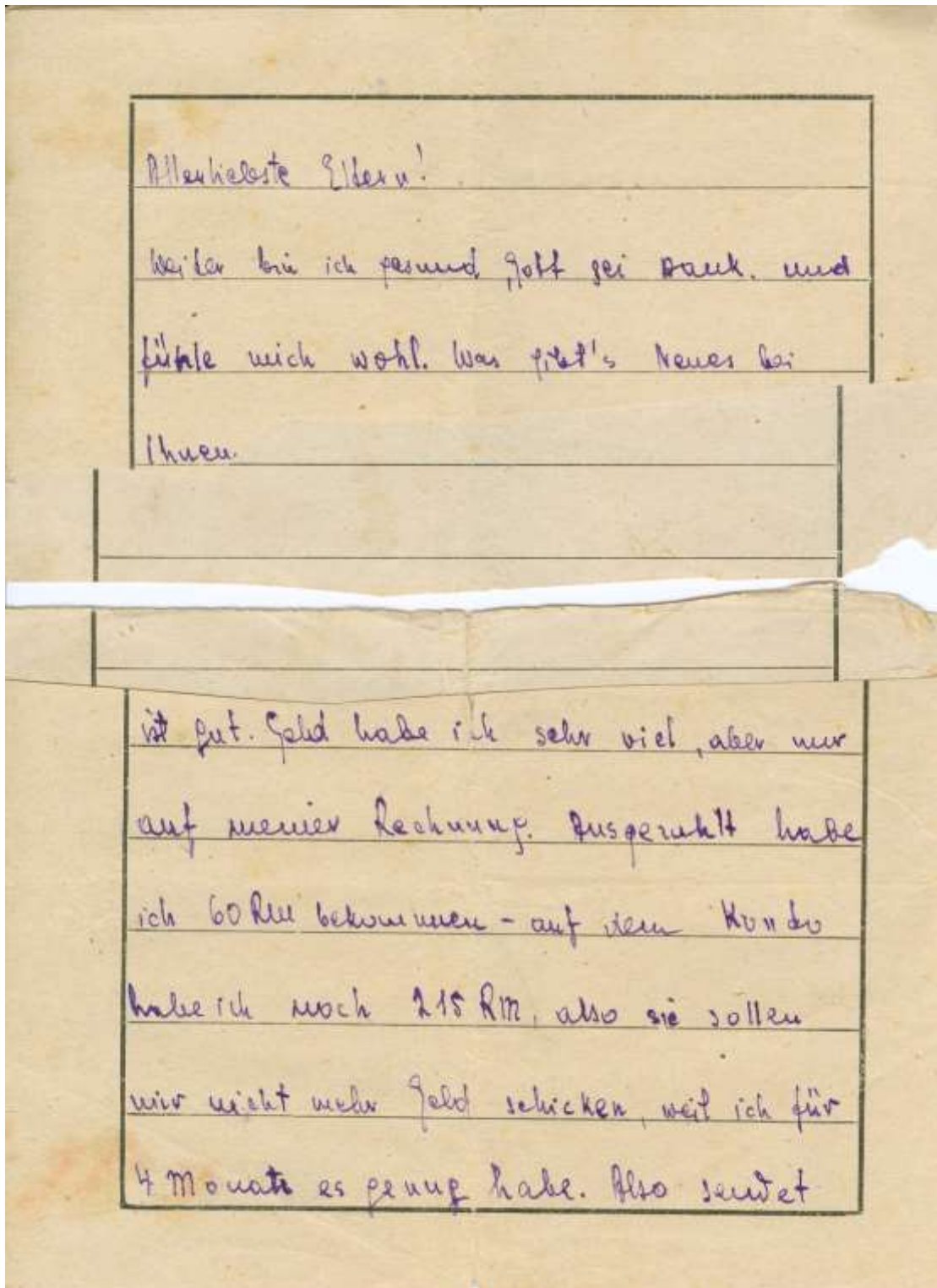
Auschwitz, den: *24.8.1941*

Leblicher Gefangenener (50 Zl., zwei Füllfeder)

neu sie zurückziehen - auf Grund dieses Briefes

ich 3 Briefe erhalten, den letzten noch nicht. Ich

Dokument 3 – Rok 1941, 24 sierpnia. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 1 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dokument 4 – Rok 1941, 24 sierpnia. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 2 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

das Geld recht mehr; wenn ich es brauche,
 werde ich es fordern mit mehr als 40 R. Kassen
 wir nicht ausperalt werden. Das Deposit aus
 Lubliner Gefängnis (50 Zl., zwei Füllfeder u. s. w.) kön-
 nen sie zurückziehen - auf Grund dieses Briefes
 ich 3 Briefe erhalten, die letzten noch nicht. Ich
 bitte Giska, zum 8. 11. Maryska meine besten Grüsse
 wünsche sie übersenden. Ich begrüße alle sie, was
 macht Sipisurmit u. andere. - Küsse für alle frau-
 len aus Grabowca, für Zofia, Iva, Jachia, Mila
 und andere - ~~schick~~ Mama, Iza u. s. w.
 Ich küsse auch herzlichst ~~Mama~~

Dokument 5 – Rok 1941, 24 sierpnia. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 3 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dokument 6 – Rok 1941, 28 sierpnia. Koperta na list z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Konzentrationslager Auschwitz

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

- 1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut lesbar mit Tinte geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe Briefumschläge müssen ungefüllt sein. In einem Briefe dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pf. beigelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschlagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Lichtbilder dürfen als Postkarten nicht verwendet werden.
- 2.) Geldsendungen sind gestattet.
- 3.) Es ist darauf zu achten, daß bei Geld- oder Postsendungen die genaue Adresse, bestehend aus: Name, Geburtsdatum, und Gefangenen-Nummer, auf die Sendungen zu schreiben ist. Ist die Adresse fehlerhaft, geht die Post an den Absender zurück oder wird vernichtet.
- 4.) Zeitungen sind gestattet, dürfen aber nur durch die Poststelle des K. L. Auschwitz bestellt werden.
- 5.) Pakete dürfen nicht geschickt werden, da die Gefangenen im Lager alles kaufen können.
- 6.) Entlassungsgesuche aus der Schutzhaft an die Lagerleitung sind zwecklos.
- 7.) Sprecherlaubnis und Besuche von Gefangenen im Konzentrations-Lager sind grundsätzlich nicht gestattet.

Der Lagerkommandant.

Meine Anschrift: Schutzhaftling Pale

Name: Boczkowski Felix

geboren am: 10. 7. 1909 K. L. Auschwitz o/s

Gef.-Nr. 16244 Block 10, Stube 6
Postamt 2

Absender:

Auschwitz, den: 28. 9. 41.

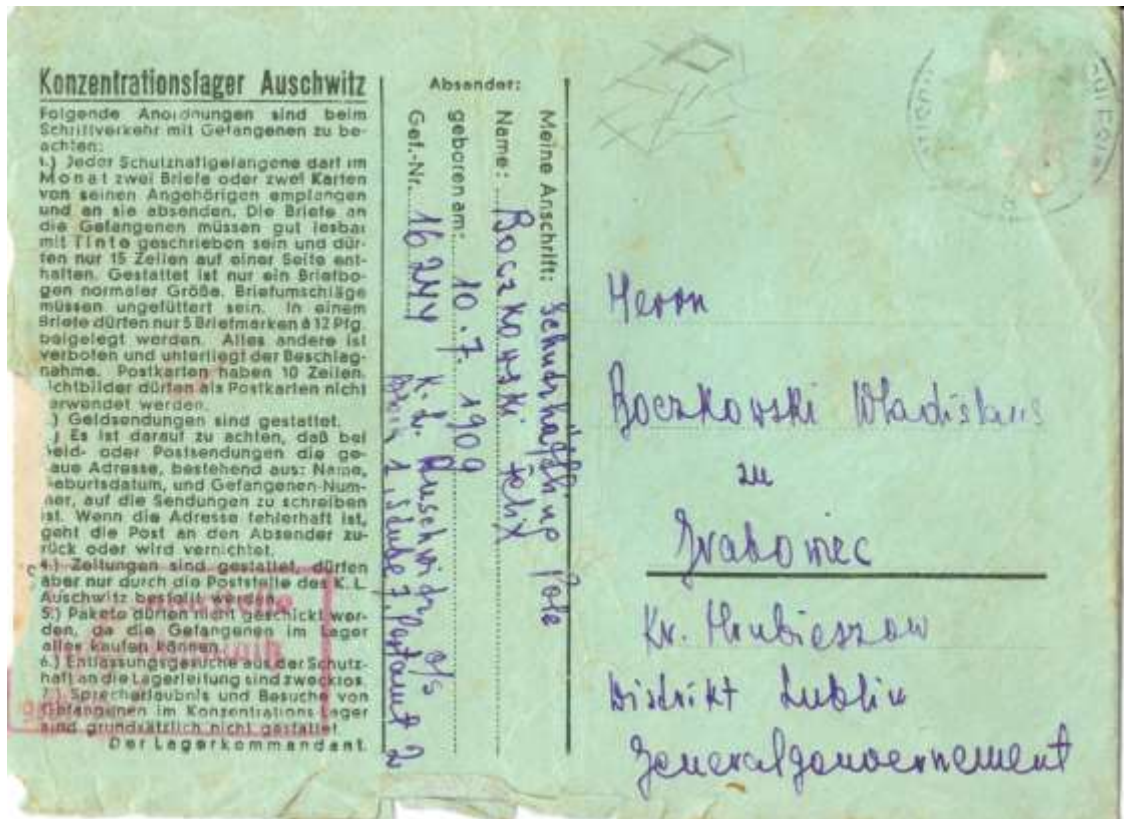
Dokument 7 – Rok 1941, 28 września. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 1 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

liebste Eltern! Gott sei Dank bin ich weiter
gesund. Letzten Brief von Ihnen habe ich an-
fangs September bekommen. Was Geld betrifft
so bitte ich, mir nicht mehr zuzuschicken, da ich
monatlich 40 RM erhalten kann und ungefähr
200.000 auf meiner Rechnung hier schon lie-
gen. Ich danke Ihnen herzlich dafür, aber mehr ist
mir Geld nicht nötig. Wenn mir neue Geldsendung
nötig sein werden, werde ich auch brieflich benach-
richtigen und erst dann werden sie mir Geld zu-
schicken lassen. Es freut mich und es ist
klarlich, damit Friska die Handelschule
das jede Kunst-Polizei in leben war Nicht

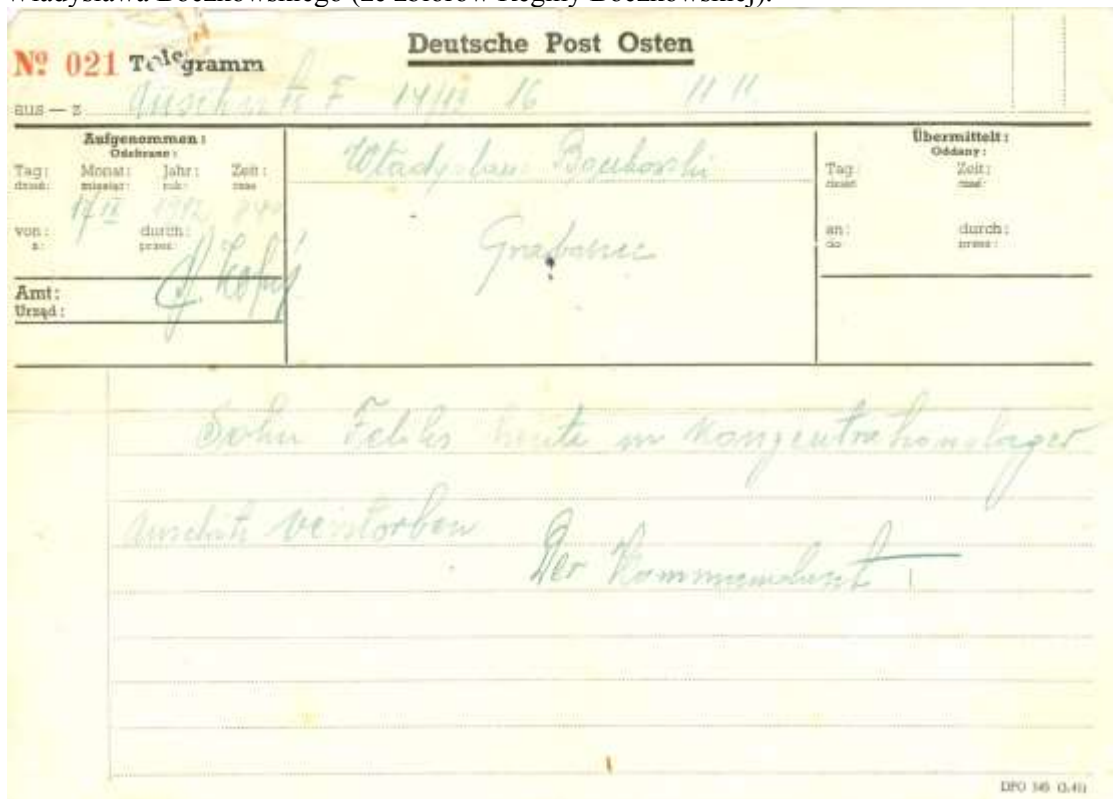
Dokument 8 – Rok 1941, 28 września. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 2 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

kann. Frau soll dasselbe beim Schaden, daß sie da
 immer nicht mehr helfen kann!! Ich bin nun hier, wo
 bei euch vorfehlt - ob jemand bei der Chaussee in Luft
 weiter arbeitet oder irgendwo anders. Schreibt mir, ob
 Rilkowski, sie besuchen wird und warum, ob die Schule
 gegen Russische schon geregelt ist - sie war mit dem
 Prakerkap u.s.w. - ob Jiska Warkau besucht hat und
 mit welchem Erfolg - ob in dieser Sache irgendwelche Aus-
 sichten sind.

Dokument 9 – Rok 1941, 28 września. List z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego, cz. 3 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dokument 10 – Rok 1941. Koperta na list z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca - Władysława Boczkowskiego (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dokument 11 – Rok 1942, 17 września. Telegram z Obozu Zagłady w Oświęcimiu do ojca Władysława Boczkowskiego (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

PAŃSTWOWE MUZEUM W OŚWIĘCIMIU
Dot. spr. - informacji
Znak: V-26/1872/58

Oświęcim, dnia 8. 11. 1958 r.

Obywatel - ka
Regina Boczkowska
Grabowiec pow. Hrubieszów

Państwowe Muzeum w Oświęcimiu stwierdza, że w materiałach dokumentalnych tuż archiwum są następujące dane o niżej wymienionym więźniu b. obozu koncentracyjnego Oświęcim-Brzezinka:
B O C Z K O W S K I Feliks - ur. 10. 7. 1909 r. Grabowiec - został przywieziony do obozu konc. w Oświęcimiu w dniu 24. 5. 1941 r. transportem z Lublina - w obozie oznaczony numerem więźniarskim 16244 - w zbiorze fotografii więźniów znajduje się negatyw więźnia nr. 16244 "P.Pole" Polak-Politwczan - innych danych o w/w, Muzeum nie posiada.

Podstawa: wykaz transportów męskich, książka numerowa i zbiór fotografii więźniów.

Z posiadanego negatywa więźnia b. obozu konc. w Oświęcimiu nr.16244, Muzeum może wykonać odbitki na zamówienie.

v e r t e

Dokument 12 – Rok 1958, 8 listopada. Informacja Państwowego Muzeum w Oświęcimiu o Feliksie Boczkowskim, cz. 1 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Jednocześnie Muzeum prosi uprzejmie o dostarczenie dla celów naukowo-archiwalnych /w razie posiadania/ następujących dokumentów:

- 1/ jednego z listów obozowych pisanych przez b. więźnia z obozu konc. Oświęcim-Brzezinka do rodziny.
- 2/ innych dokumentów oryginalnych /a nie odpisów/ związanych z w/w a pochodzących z obozu konc. w Oświęcimiu, jak: telegram, zawiadomienie, "Sierbeurkunde" itp.

oraz o wypełnienie załączonego formularza.

Zwrot dokumentów nastąpi po wykorzystaniu.

Dokumenty, wypełniony formularz oraz ewentualne zamówienie na wykonanie odbitek fotograficznych należy kierować na adres: Państwowe Muzeum w Oświęcimiu, powołując się na znak:V-26/1872/58.

Załącznik:
formularz do zwrotu.

SB.

Zwrot
mgr Kazimierz Smoleń

Dokument 13 – Rok 1958, 8 listopada. Informacja Państwowego Muzeum w Oświęcimiu o Feliksie Boczkowskim, cz. 2 (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Dział Dokumentacji
PAŃSTWOWEGO MUSEUM
w Oświęcimiu
Nr ~~1828~~ V-26/1872/58

Formularz

danych dotyczących b. więźnia obozu konc. Oświęcim-Brzezinka

- Nazwisko i imię (w obozie) BOCZKOWSKI Feliks
- Nr w obozie konc. Oświęcim 16244. Pseudonim _____
- Data i miejsce urodzenia 10.7.1909r. w Grabowcu, pow. Strubiszów
- Zawód przed aresztowaniem radca ministerstwa Harbu w Warszawie
- Miejsce zamieszkania przed aresztowaniem Warszawa, ul. Stupnicka
- Data i miejsce aresztowania 17.IV.1942r. w Grabowcu, pow. Strubiszów
- Powód aresztowania praca w konspiracji - ~~akt~~
- W jakich i w jakim czasie przebywał w więzieniach i obozach konc.
od 17.IV - 25.IV.42r. w więzieniu w Strubiszowie
od 25.IV - 25.V.42r. w Zamku w Lublinie
od 25.V.42 - 17.V.42 - 25.VI.42r.
- W jakich komendach pracował w obozach, jaką sprawował funkcję i w jakim czasie
- W jakich okolicznościach, przez kogo i kiedy odzyskał wolność
- Jeżeli żyje obecny adres i zawód
- Jeżeli zginął podać kiedy, gdzie w jakich okolicznościach i jaką uzyskano o jego śmierci wiadomość
Wzyskano tylko telegram o śmierci więźnia
- dn. 17.V.42r.

O ile możliwe, prosimy o podanie w załączeniu do niniejszego formularza swoich przeżyć w obozie w formie pamiętnika.

Przy wypełnianiu formularza w zastępstwie b. więźnia z powodu jego śmierci lub nieobecności, prosimy o podanie nazwiska, imienia, adresu, zawodu i stosunku pokrewieństwa wypełniającego.

Kypcimi Regina Boczkowska, Grabowiec k/Strubiszowa
lekarz - med. - siostra więźnia

Grabowiec dnia 12.XI 1958 r.

[Podpis]
Podpis wypełniającego

U w a g i: w razie braku danych, pozostawić rubryki wolne.
w razie braku miejsca w rubrykach pisać na odwrótej stronie.

ZGPT Ośw. 99c 26, 9. 53 31-4-57690 9100 pism, 60 gr.

Dokument 14 – Rok 1958, 12 listopada. Formularz o Feliksie Boczkowskim (ze zbiorów Reginy Boczkowskiej).

Henryk Kulik
Grabowiec, 2009

